

Geen nieuws is ook nieuws

'KRW: nog maar
23
maanden tot we de
waterkwaliteit op orde
moeten hebben'

Voor de een is het misschien een verrassing, voor de ander een noodsignaal, en voor weer iemand anders is het 'weinig nieuws'. Feit is dat uit de laatste rapportage, die eind december 2025 verscheen, blijkt dat de meeste meren, sloten, rivieren in Nederland nog steeds niet voldoen aan de gewenste waterkwaliteit volgens de 'Kaderrichtlijn Water'-beoordeling.

tekst Geert van Duinhoven (Vakblad)

> In de 'Kaderrichtlijn Water'-beoordeling, die wordt samengesteld uit gegevens van onder andere waterschappen, RIVM en Rijkswaterstaat wordt gekeken naar het voorkomen van planten- en diersoorten, de concentraties aan nutriënten en de concentraties aan toxische stoffen zoals gewasbeschermingsmiddelen, metalen en industriële stoffen. Pas als alle kwaliteitselementen goed scoren, is de waterkwaliteit volgens de KRW-beoordeling goed. De doelen moeten in 2027 zijn gehaald, maar het lijkt er niet op dat dit in Nederland op tijd zal gebeuren.

Slechts één gezond waterlichaam

Tot zover de techniek. Door naar de uitkomsten, en die zijn schokkend. In 2024, want daar gaat deze meest recente rapportage over, was in slechts één van de beoordeelde 741 waterlichamen de ecologische kwaliteit goed. Dit komt doordat in vrijwel geen enkel waterlichaam alle 77 specifiek verontreinigende stoffen (metalen, gewasbeschermingsmiddelen en industriële stoffen) voldoen aan de normen. De beoordeling voor de chemische kwaliteit is in de loop der jaren zelfs steeds ongunstiger geworden. Dit komt doordat er meer stoffen worden beoordeeld en doordat sommige normen vanwege nieuwe wetenschappelijke inzichten zijn aangescherpt. Ook de biologische kwaliteit (voorkomen van algen, waterplanten, vissen en macrofauna) is in veel waterlichamen onvoldoende: in 85 procent van de waterlichamen is deze matig, ontoereikend of slecht. De fysisch-chemische kwaliteit voldoet in 50 procent van de waterlichamen. Met name de nutriënten (stikstof, fosfor, temperatuur, doorzicht) zorgen in veel waterlichamen voor een matige fysisch-chemische kwaliteit.

Chemie, vermessing, exoten

Nu kunnen we onszelf natuurlijk (nogmaals!) de vraag stellen: waarom is de kwaliteit nog zo onder de maat, zo slecht dus eigenlijk? En wat moeten we eraan doen? De belangrijkste oorzaken zijn volgens de rapporteurs eigenlijk nog steeds dezelfde: Verontreiniging met chemische stoffen zoals gewasbeschermingsmiddelen, medicijnresten en industriële stoffen. Ook persistente stoffen die in het verleden geloosd werden, spelen hier een rol. Blootstelling aan chemische stoffen kan leiden tot achteruitgang van algen, insectenpopulaties (macrofauna), waterplanten en de visstand. Bij langdurige blootstelling aan chemische stoffen is herstel zonder saneringsmaatregelen bijna onmogelijk. Vermesting met de nutriënten stikstof en fosfor. Deze zorgen voor overmatige algengroei in stilstaande wateren. Hierdoor krijgen waterplanten te weinig licht om te groeien en daardoor hebben ook bepaalde vissoorten het moeilijk. Een onnatuurlijke inrichting van het water. Veel beken zijn in de afgelopen eeuw rechtgetrokken en hebben een strakke oever met weinig natuurlijke habitats voor planten en dieren. Slechts een klein deel van de beken meandert. Ook de meeste meren en kanalen hebben een harde oever, waardoor het oeverecosysteem nauwelijks tot ontwikkeling komt. Het waterpeil is meestal een vastgesteld peil, wat de natuurlijke dynamiek beperkt.

Versnippering door de aanwezigheid van gemalen

en stuwen. Vissen kunnen nauwelijks migreren. Vispassages worden aangelegd om dit te verbeteren.

De biodiversiteit van het watersysteem wordt ook negatief beïnvloed door de komst van exoten. Voorbeelden hiervan zijn de rode Amerikaanse rivierkreeft, die waterplanten opeet, en watercrasula, die inheemse waterplanten verdringt door dichte drijvende matten te vormen die ervoor zorgen dat onderwaterplanten geen licht meer krijgen.

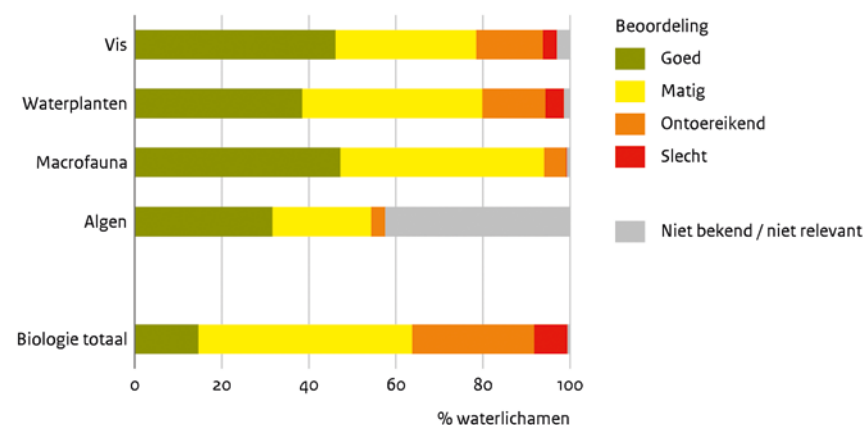
Klimaatverandering kan leiden tot tal van directe en indirecte effecten. Voorbeelden zijn verhoogde concentraties van nutriënten en chemische stoffen in het oppervlaktewater en zuurstoftekorten voor waterorganismen, omdat toenemende temperatuur de oplosbaarheid van zuurstof vermindert. Ook kunnen er verschuivingen van soortenpopulaties plaatsvinden, die zo snel gaan dat het ecosysteem zich niet tijdig kan aanpassen.

Wachten?

En laten we eerlijk zijn: om aan de kwaliteit te moeten en willen voldoen, zijn er moeilijke keuzes nodig. De genoemde oorzaken zijn geen van alle simpel weg te nemen. Wachten tot de waterkwaliteit misschien (hopelijk) vanzelf verbetert, is geen optie. Dus of we laten de waterkwaliteit voor wat ie is (en dan gaan we niet voldoen aan de KRW) of we gaan wel die moeilijke keuzes maken.<

redactie@vakbladnaturboslandschap.nl

Biologische kwaliteit van oppervlaktewater volgens Kaderrichtlijn Water, 2024

Bron: IHW (Waterschappen, RWS); bewerking PBL

PBL/okt25
www.clo.nl/nh42106